

گروه آموزشی پژوهش هنر

پایان نامه جهت دریافت درجه کارشناسی ارشد در رشته پژوهش هنر

عنوان:

تجلی سرمدیت در معماری مقدس اسلامی بررسی نمونه‌هایی از معماری ایران از منظر سنت‌گرایان

استاد راهنما اول:

دکتر مهرداد قیومی بیدهندی

استاد راهنما دوم:

دکتر امیرحسین چیت‌سازیان

استاد راهنما سوم:

مهندس حمید رضا فرشچی

دانشجو:

نازنین کریمی

بهمن 90

واژه‌های کلیدی:

تجلی، سرمدیت، سنت‌گرایان، معماری اسلامی، مسجد.

چکیده:

زمان از مهمترین جنبه‌های جهان‌شناسی سنتی است که اصول آن در منابع سنت اسلامی به دقت تبیین می‌شود. در این سنت مطابق اصل سلسله مراتب وجود برای زمان مراتبی طولی در نظر گرفته می‌شود که بالاترین آن «سرمدیت» است. بر این مبنا ضمن تأکید بر این که تنها سرمد مطلق حضرت حق تعالی است، سایر جلوه‌های هستی در این عالم را تنها در پیوند با آن ازلیت و ابدیت مطلق واجد مرتبه‌ای از جاودانگی می‌دانند. به عبارتی اگرچه هر آنچه در این عالم است ناپایدار و گذراست، اما به نوعی بازتاب دهنده سرمدیت حق تعالی است. امر سرمدی به صورت‌های گوناگون در امور مقدس و از جمله هنر مقدس تجلی می‌کند. اما هدف ما این بوده است که نحوه تجلی مفهوم سرمدیت در معماری قدسی اسلامی ایران بررسی شود. در این جست و جو دو حوزه وجود دارد و بر همین اساس این تحقیق نیز دو سویه دارد: «شناخت مفهوم سرمدیت مطابق اصول سنت اسلامی» و «شناخت تدابیر معمارانه تجلی‌بخش سرمدیت و مفاهیم مرتبط با آن». در خصوص شناخت مفهوم سرمدیت و ویژگی‌های آن آرای سنت‌گرایان مبنای کار قرار می‌گیرد و در زمینه شیوه ظهور مفاهیم در قالب معماری، بر آرای صاحب‌نظران عرصه معماری و تجارب خود در شیوه‌های بیان معماری تکیه شده است. این پژوهش در پی آن بوده که نشان دهد «معمار چگونه می‌تواند به مفهوم غیرمادی سرمدیت و لازمانی جلوه و تجسم مادی ببخشد و آن را در قالب معماری ارائه دهد و بدین وسیله حضور یابندگان در بنای معماری را از جنبه ظاهری آن متوجه حقیقت واقعی آن در عوالم ماوراء کند».